

ТЕХНОЛОГІЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ НАВЧАННЯ

У дослідженнях процесів перспективного управління складними соціальними об'єктами широко використовується діалектичний метод як сукупність основних регулятивів і принципів пізнання систем, що знаходяться в стані постійного змінення, розвитку. Закон єдності й боротьби протилежностей застосовується у процесі аналізу й синтезу, дедукції й індукції, диференціації й інтеграції. При цьому розглядаються такі особливості протилежностей: їх не можна відривати одну від одної; вони створюють єдине, нероздільне ціле, вони взаємовиключають одна одну, можуть переходити одна в одну. Із протилежністю пов'язана суперечність як найбільш розвинутий її ступінь. Метод виявлення й досліджених суперечностей, що виникають під час дії різних факторів (об'єктивного, суб'єктивного, особистісного, людського, диференціації, інтеграції тощо), становить основу факторного аналізу, який застосовується у процесі дослідження складних соціальних об'єктів, розробки їхніх моделей, вибору критеріїв та обмежень.

Із законом взаємозв'язку кількісних і якісних змін пов'язується розв'язання важливих проблем перспективного управління соціальними системами, таких як регулювання, оптимізація, адаптація тощо. Наприклад, процес управління можна вважати оптимальним (новий якісний стан), якщо мають місце кількісні значення вибраних критеріїв і обмежень.

У теорії перспективного управління складними соціальними об'єктами велику роль відіграє третій закон діалектики заперечення, який наголошує на тому, що будь-який розвиток має певну спрямованість - від простого до складного, від нижчого до вищого, від хаосу до порядку, Сутність діалектичного заперечення полягає в тому, що під час переходу від старої якості до нової зберігається все цінне, забезпечуючи явище наступності в

розвитку.

Об'єкти, що розглядаються в теорії соціального управління є складними, з ієрархічною структурою, багатомірними. Прикладом такого об'єкта виступає соціально-педагогічна система, у якій відбуваються процеси навчання, виховання, соціалізації розвитку особистості. Сучасною філософією обґрунтовано принцип багатомірності мислення. Ф. В. Лазарев і М. К. Трифонова зазначають: «...пізнавальний досвід нашого століття свідчить, що накопичується все більше прикладів, коли результати дослідження того чи іншого складного об'єкта адекватно відображаються лише засобами багатомірного концептуального простору, який може виразити не тільки два, але й більше аспектів, вимірювань того цілого, що пізнається».

Знання як результат процесу пізнання характеризуються дуалізмом, тобто слід розглядати принаймні два аспекти: основні знання й метапредметні. Поява метапредметних знань пояснюється тим фактом, що навколишній матеріальний світ часто вивчається не в натуральному вигляді, а за допомогою описів, моделей, понять, констант тощо, тобто «існує реальна область пізнання й конструюється ідеальна система знань про неї» (А. В. Хуторський). У педагогічній науці найбільш фундаментальними поняттями виступають категорії навчання, виховання, освіти як об'єкти (процеси) реального світу. Метапредметним відображенням виступає педагогічна система та її компоненти: колективи педагогів та учнів, цілі, принципи, зміст освіти, методи й організаційні форми спільної діяльності. Завдяки прямим і зворотним зв'язкам у системі має місце педагогічний процес як процес управління діяльності учнів.

Метапредметні відображення фундаментальних освітніх об'єктів визначаються вчителем спільно з учнями в ході рефлексивного аналізу навчальної діяльності. Педагогами-дослідниками розроблено навчальні метапредмети, зміст яких ґрунтується на вивченні таких об'єктів, як «Числа», «Світознавство» (А. В. Хуторський), «Проблема», «Знання» (Ю. В. Громико)

та ін. Метапредмет «Знання» включає основи розумово-діяльній теорії розвитку знання, розкриває відповідні етапи технології навчання: комунікативний, розумовий, діяльній. Знання виступає результатом здійснення зазначених етапів. Учні у процесі навчання мають розуміти співрозмовника, знаходити різницю в судженнях, розвивати вміння знаходити відмітну ознаку мовлення, а через неї — поступово структурувати цілісний об'єкт особистісного знання. Вивчення метадисциплін ґрунтується на застосуванні евристичних методів пізнання об'єктів навколишнього світу.